Folklor Şöleni

KAMİL OZAY

Eğitim, Gençlik, Kültür ve Spor Bakanlığı'nın Gençlik ve Boş Zamanları Değerlendirme Müdürlüğü'ne bağlı "Folklor Araştırma ve Eğitim Merkezi" 'nce hazırlanan ve sunulan bir şölen izledik. Bir öğrenci matinesi ile 12, 13, 14 Mayıs geceleri K.T.F.D. Tiyatroları salonunda tekrarlanan bu şölen görkemliydi. Bu geceye hizmet verenlerin sayısı 96. Oyunları hazırlayan, sergileyen, organizasyonu yapan kişilerin tümü bu sayıya dahil. Şölen iki bölümden oluşuyordu.

1. Anadolu'nun İçinden.
2. Seni Orakta Gördüm (Kıbrıs Türk Düğün Geleneklerinden Örnekler)

Birinci bölümde Van, Elâzığ, Silifke, Artvin, Gaziantep, Çorum ve Bitlis oyunlarını izledik. İkinci bölümde isminden de anlaşılacağına göre geçmiş düğünlerimizin geleneklerini içeren oyun, mani ve türkülerden oluşan bir görüntü izledik.

Türkiye'de yapılan bir Halk Oyunları Bayramı'nı izleyen bir Türk yazarı şöyle demişti. "Ben bu oyunlarda Türk zekâsını inceliğini, çevikliğini, cesaretini, zarifliğini ve sanat anlayışını görüyorum" Bunun nekadar gerçek olduğunu anladım. Milli oyunlarımızı sadece bir oyun olarak görmek ve izlemek yanlıştır. Bu oyunları yaratan Türk geleneği ve zekasıdır. Bunları oynamak büyük bir enerjiyi gerektirmektedir. Birlikte tutulan eller beraberliğe en güzel örnektir. Bu eller geçmişte kılıç tutan, orak biçen, sanat yapan kısaca bu eller tarihini yaratan ve yazan ellerdir. Bu eller nakış işleyen, halı dokuyan, Anadolu'ya silâh taşıyarak erkeğinin yanında yer alan ellerdir. Beller kırılırken, naralar atılırken, gözlerdeki sevinç, dudaklardaki gülüş Türklüğün gururudur. Bu oyunlar bizim yaşantımız, bizim geleneklerimiz, ürünümüz, sanat anlayışımız, toplumsallığa verilen değerimiz, sevgimizdir. Üstün ahlâk anlayışımız, kadınımıza verdiğimiz değerdir. Bu oyunları bir göz sarhoşluğu içinde izledim. Çünkü bu oyunlarda aradığım ve bulduğum estetik ve güzellik vardı.

Şölenin ikinci bölümü tamamen Kıbrıs Türk kültürüne aitti. Gelenekleriyle birlikte geçmişte düğünlerimizin nasıl yapıldığı sergilendi. Bu bölümün hazırlayıcısı Mehmet Levent sahneye koyucusu Perihan Pir'di. Faydalanılan kaynaklar Mahmut İslâmoğlu'nun "Kıbrıs Türk Folkloru" ile Kutlu Adalı'nın "Dağarcık" isimli eserleriydi. Bu konuda okuyucularıma yanlış bilgi vermemek için değerli araştırmacı Mahmut İslâmoğlu'nu ziyaret ederek kendisiyle görüştüm. Bana çok değerli bilgiler verdi. Size bu bilgilerin ışığında şölenin ikinci bölümünü oluşturan "Kıbrıs Türk Düğünü"nü aktarmaya çalışayım. Düğün zamanı gelince Perşembe günü kız tarafı kuşatmayı yapar ve gece gerdek olurdu. Cuma sabahı gelin kendini aklarsa öğleden sonra erkek tarafı takıyı yapardı. Gelinin kendini aklayamaması halinde ata bindirilerek sokaklarda gezdirilir, teneke çalınır, sonra da bir leke olarak baba evinin kapısına bırakılırdı. Bilirsiniz bugün bile düğünlerde oynanırken, bir testi kırmak adetimiz vardır. Testi kırıldıktan sonra oynayanlar tarafından basılmak suretiyle parçalara ayrılır. Bunun anlamı testi kaç parçaya ayrılırsa yeni çiftin o kadar çocuğa sahip olacağı inancındadır. Bu da Türklerin çocuğa verdikleri önemi yansıtan bir inançtır. Bir de yorgan üzerinde erkek çocuğa takla attırmak adeti vardır ki bundaki inanç yeni çiftin ilk çocuklarının erkek olacağı inancıdır.

Şöleni son gece izledim. Protokola ayrılan koltukların çoğu boştu. Kıbrıs Türk Folklorunun, kültürünün sergilendiği böyle bir gecede bu boşluk benim içimde bir boşluk yarattı. Sonra bu görkemli gecenin yalnız o üç gece içinde kalacağını öğrenmek içimdeki boşluğu derinleştirdi. Bana göre bu şölenin filme alınması (BRT veya başka bir yolla) ve arşivlenerek gelecek kuşaklara bırakılması gerekirdi. Onlara bunu da bırakamazsak neyi bırakacağımızı merak ediyorum. Hatta daha ileriye giderek bu gecenin video-bant yapılarak dış ülkelerdeki, özellikle İngiltere ve Avustralya'da yaşayan kardeşlerimize gönderilmesi gerektiğini de söyleyeceğim.

22 MAYIS 1983
PAZAR
"BIRLIK"